

ІНСТИТУТ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙ І ГЛОБАЛЬНОГО ПРОСТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ІТГІП НАН України
від «30» серпня 2024 року
протокол № 8

Наказ ІТГІП НАН України
№ 34-с від «30» серпня 2024 року

Директор О.М.Трофимчук

ПОЛОЖЕННЯ
про освітньо-наукові програми,
їх розроблення, затвердження, моніторинг та перегляд
в Інституті телекомунікацій і глобального інформаційного простору
Національної академії наук України

1. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає порядок розроблення, затвердження, впровадження, моніторингу та періодичного перегляду освітніх і освітньо-наукових програм (далі – освітні програми), що реалізуються в Інституті телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України (далі – Інститут).

1.2. Положення розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України, рішень Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, Статуту Інституту та внутрішніх нормативних документів.

1.3. Метою цього Положення є забезпечення системного підходу до формування та постійного вдосконалення освітніх програм, орієнтованих на досягнення високої якості освіти, відповідність сучасним науковим досягненням, потребам стейкхолдерів і вимогам стандартів вищої освіти.

2. Терміни та їх визначення

У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

Освітньо-наукова програма (ОНП) - система освітніх компонентів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в межах відповідної спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання, перелік і логічну послідовність освітніх компонентів, обсяг кредитів ЄКТС, а також програмні результати навчання і компетентності, якими повинен оволодіти здобувач ступеня доктора філософії в Інституті.

Гарант освітньої програми - науково-педагогічний або науковий працівник Інституту, який відповідає за якість розроблення, реалізації, моніторингу та перегляду освітньої програми, а також за її відповідність стандартам вищої освіти.

Проектна група освітньої програми - колектив науково-педагогічних і/або наукових працівників Інституту, до складу якого входить гарант освітньої програми, що здійснює розроблення, оновлення та вдосконалення освітньої програми.

Програмні результати навчання - сукупність знань, умінь, навичок, способів мислення, професійних та загальних компетентностей, які здобувач освіти повинен продемонструвати після завершення навчання за відповідною освітньою програмою.

Програмні компетентності - інтегровані характеристики здатностей здобувача освіти, що включають знання, уміння, навички, цінності та інші особистісні якості, необхідні для успішної професійної та наукової діяльності.

Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, цінностей та інших особистісних якостей, що визначає здатність особи успішно провадити наукову, професійну та/або освітню діяльність.

Освітній компонент - навчальна дисципліна, практика, науково-дослідна робота або інший елемент освітньої програми, спрямований на досягнення визначених результатів навчання.

Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОНП – інструмент відображення структурно-логічного зв'язку між освітніми компонентами та програмними компетентностями.

Матриця забезпечення програмних результатів навчання – відображення відповідності між освітніми компонентами ОНП та запланованими програмними результатами навчання.

Навчальний план - нормативний документ, що конкретизує структуру освітньої програми, перелік та обсяг освітніх компонентів, їх послідовність, форму контролю та розподіл кредитів ЄКТС.

Моніторинг освітньої програми - систематичний процес збирання, аналізу та оцінювання інформації щодо реалізації освітньої програми з метою забезпечення та підвищення якості освіти.

Перегляд (оновлення) освітньої програми - цілеспрямований процес внесення змін до змісту, структури, результатів навчання або організації освітньої програми за результатами моніторингу, з урахуванням змін у законодавстві, стандартах вищої освіти, наукових досягненнях і рекомендаціях стейкхолдерів.

Стейкхолдери (заінтересовані сторони) - фізичні та юридичні особи, які зацікавлені у результатах реалізації освітньої програми, зокрема здобувачі освіти, наукові та науково-педагогічні працівники, роботодавці, випускники, представники наукової спільноти та органів державної влади.

Здобувач освіти – аспірант або особа, яка здобуває вищу освіту ступеня доктора філософії поза аспірантурою в Інституті телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України (далі – здобувач).

Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і попереднього досвіду та ґрунтується на виборі здобувачем видів, форм і темпу здобуття освіти, освітніх компонентів, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія реалізується через індивідуальний план навчальної та наукової роботи здобувача.

Освітній процес – система науково-методичних, організаційних і педагогічних заходів, спрямованих на набуття, розвиток і використання здобувачами знань, умінь та інших компетентностей, а також на формування наукового світогляду і професійної культури.

Освітня діяльність – діяльність Інституту як суб'єкта освітньої діяльності, спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу у формальній та/або неформальній освіті.

Ступінь вищої освіти – кваліфікація, що присвоюється особі після успішного завершення відповідної освітньо-наукової програми та проходження атестації у встановленому законодавством порядку.

Національна рамка кваліфікацій (НРК) – системний і структурований за компетентностями опис кваліфікаційних рівнів вищої освіти.

Навчальний план підготовки доктора філософії – документ обсягом 30–60 кредитів ЄКТС, що визначає перелік і обсяг освітніх компонентів, послідовність їх вивчення, форми організації освітнього процесу, графік навчального процесу, форми поточного та підсумкового контролю.

Освітня та наукова складові ОНП – взаємопов'язані частини освітньо-наукової програми, де освітня складова забезпечує набуття компетентностей, а наукова складова передбачає проведення власного наукового дослідження та підготовку дисертації.

Структурно-логічна схема підготовки – науково-методичне обґрунтування послідовності та взаємозв'язку освітніх компонентів ОНП, що є основою для розроблення навчального та робочих навчальних планів.

Індивідуальний план навчальної та наукової роботи здобувача – документ, що визначає послідовність, форму та темп реалізації освітньо-наукової програми, містить індивідуальний навчальний план і індивідуальний план наукової роботи та формується Інститутом у взаємодії зі здобувачем.

Навантаження здобувача – обсяг часу, необхідний для досягнення визначених результатів навчання, виражений у годинах та кредитах ЄКТС.

Кредит ЄКТС – одиниця вимірювання навчального навантаження здобувача, що становить 30 академічних годин.

Академічна година – мінімальна облікова одиниця навчального часу тривалістю 40 хвилин.

Навчальний семестр – частина навчального року, протягом якої реалізується освітній процес відповідно до навчального плану та графіка навчального процесу.

Навчальний рік – період тривалістю 12 місяців, що включає навчальні семестри, періоди контролю, канікули, вихідні та святкові дні.

3. Структура освітньо-наукової програми та навчального плану

Освітньо-наукова програма в Інституті має уніфіковану структуру та включає такі обов'язкові складові:

- титульний аркуш (відомче підпорядкування Інституту, повна назва Інституту, назва освітньо-наукової програми, спеціальність, галузь знань, освітньо-науковий рівень, дата та термін введення ОНП в дію);
- передмову (інформація про розробників ОНП, гаранта ОНП, склад проєктної (робочої) групи, рішення Вченої ради Інституту).

3.1. Профіль освітньо-наукової програми

Профіль ОНП є невід'ємною частиною її опису та містить таку інформацію:

1) Загальна інформація:

- ступінь вищої освіти та назва кваліфікації;
- галузь знань і спеціальність;
- мова (мови) навчання та оцінювання;
- обсяг освітньо-наукової програми в кредитах ЄКТС;
- тип освітньо-наукової програми;
- повна назва наукової установи – Інститут телекомунікацій і глобального інформаційного простору НАН України;
- наявність ліцензії та/або акредитації;
- цикл / рівень програми відповідно до Національної рамки кваліфікацій;
- передумови вступу;
- форма здобуття освіти;
- термін дії програми;
- офіційна інтернет-адреса постійного розміщення опису ОНП на вебсайті Інституту.

2) Мета освітньо-наукової програми

Визначає спрямованість підготовки здобувачів ступеня доктора філософії, орієнтовану на формування здатності до провадження самостійної науково-дослідної, інноваційної та науково-педагогічної діяльності.

3) Характеристика освітньо-наукової програми:

- предметна область (галузь знань, спеціальність);
- орієнтація освітньо-наукової програми;
- основний фокус програми;
- особливості реалізації програми в Інституті з урахуванням його наукових напрямів.

4) Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання:

- можливості працевлаштування у наукових установах, закладах вищої освіти, науково-дослідних підрозділах, аналітичних та інноваційних структурах;
- можливості продовження наукової та освітньої діяльності.

5) Викладання та оцінювання:

- підходи до викладання та навчання;
- система поточного та підсумкового контролю результатів навчання.

6) Програмні компетентності та результати навчання:

- інтегральна компетентність;
- загальні компетентності (ЗК);
- спеціальні (фахові) компетентності (ФК);
- програмні результати навчання (ПРН).

7) Ресурсне забезпечення реалізації програми:

- кадрове забезпечення;
- матеріально-технічне забезпечення;
- інформаційне та навчально-методичне забезпечення.

8) Академічна мобільність:

- національна кредитна мобільність;
- міжнародна кредитна мобільність;
- умови навчання іноземних здобувачів освіти.

3.2. Перелік компонентів освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність:

- Перелік освітніх компонентів ОНП із зазначенням обсягу в кредитах ЄКТС та форм контролю.
- Структурно-логічна схема освітньо-наукової програми, що відображає послідовність і взаємозв'язки освітніх компонентів.

3.3. Наукова складова освітньо-наукової програми

Наукова складова ОНП передбачає виконання здобувачем власного наукового дослідження відповідно до індивідуального плану наукової роботи під керівництвом наукового керівника та підготовку дисертації.

3.4. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація здобувачів здійснюється шляхом публічного захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізованій вченій раді відповідно до чинного законодавства.

3.5. Забезпечення якості вищої освіти

Система забезпечення якості включає внутрішні процедури моніторингу, оцінювання, перегляду та вдосконалення ОНП.

3.6. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам ОНП

3.7. Матриця забезпечення програмних результатів навчання відповідними компонентами ОНП

3.8. Навчальний план освітньо-наукової програми

На підставі кожної освітньо-наукової програми в Інституті розробляється навчальний план підготовки доктора філософії, який містить:

- галузь знань і спеціальність;
- освітньо-науковий рівень та кваліфікацію;
- нормативний термін навчання;

- графік освітнього процесу;
- перелік обов'язкових та вибіркових освітніх компонентів із зазначенням кредитів ЄКТС та навчальних годин;
- форми поточного і підсумкового контролю;
- загальний бюджет навчального часу та його розподіл.

Вибіркові компоненти ОНП становлять не менше 25 % загального обсягу навчального навантаження здобувача, які включаються до робочого навчального плану підготовки фахівців, залежно від вибору аспірантів та на підставі поданих заяв.

Навчальний план розробляється робочою (проектною) групою, розглядається Вченою радою Інституту та затверджується директором Інституту.

Для кожного навчального року складається робочий навчальний план.

3.9. Обсяги освітньо-наукової програми та тривалість навчання

Обсяг освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії в Інституті становить 30–60 кредитів ЄКТС, де один кредит ЄКТС дорівнює 30 годинам навчального навантаження.

Нормативний термін підготовки здобувачів ступеня доктора філософії за ОНП складає чотири роки.

4. Проектування та розроблення освітньо-наукової програми

4.1. Проектування та розроблення ОНП в Інституті ґрунтується на принципах академічної свободи та автономії Інституту; відповідності державним стандартам вищої освіти; орієнтації на результати навчання та компетентнісний підхід; наукової новизни, міждисциплінарності та інноваційності; урахування потреб стейкхолдерів і ринку праці; забезпечення академічної доброчесності та внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

4.2. Підставами для розроблення або оновлення ОНП є зміни у законодавстві та стандартах вищої освіти; розвиток наукових напрямків Інституту; результати консультацій зі стейкхолдерами; потреби здобувачів освіти та наукової спільноти.

4.3. Розроблення освітньої програми здійснюється проектною групою під керівництвом гаранта освітньої програми.

Гарант призначається наказом директора Інституту за поданням Вченої ради.

Гарант забезпечує відповідність програми стандартам вищої освіти, а також координацію роботи проектною групою.

Основні функції гаранта:

- організація розроблення освітньо-наукової програми та навчального плану;
- забезпечення відповідності програми стандартам вищої освіти та сучасним науковим тенденціям.
- моніторинг програмних результатів навчання та зворотного зв'язку від здобувачів.

- контроль за дотриманням академічної доброчесності у межах реалізації програми.

Проектна група формується для розроблення, перегляду та оновлення освітньо-наукової програми.

До складу групи входять гарант і не менше трьох наукових або науково-педагогічних працівників.

Склад проектної групи затверджується наказом директора Інституту.

4.4. Освітня програма повинна містити:

- мету та цілі навчання;
- програмні компетентності;
- програмні результати навчання;
- структуру ОНП, перелік і логіку освітніх компонентів;
- форми та методи навчання й оцінювання;
- форми атестації здобувачів;
- механізми забезпечення якості.

4.5. Програмні результати навчання формулюються з урахуванням стандарту вищої освіти, Національної рамки кваліфікацій, специфіки наукових напрямків Інституту, рекомендацій стейкхолдерів.

4.6. У процесі розроблення ОНП обов'язково враховуються позиції стейкхолдерів, коли проводяться консультації у формі робочих зустрічей, круглих столів, анкетування, експертних висновків і рецензій.

Узагальнені результати консультацій зі стейкхолдерами фіксуються проектною групою та враховуються при формуванні цілей ОНП і програмних результатів.

5. Затвердження освітньо-наукової програми

5.1. Усі нові або оновлені освітньо-наукові програми в Інституті проходять єдиний порядок затвердження, який передбачає їх послідовний розгляд:

- проектною групою, позитивне рішення якої є підставою для подання матеріалів на розгляд Вченої ради Інституту;
- Вченою радою Інституту, яка оцінює відповідність ОНП вимогам законодавства, стандартам вищої освіти (за наявності), внутрішнім нормативним документам Інституту та принципам забезпечення якості освіти.

5.2. Позитивне рішення Вченої ради Інституту є підставою для затвердження освітньо-наукової програми директором Інституту та введення її в дію відповідним наказом.

5.3. Для розгляду питання щодо затвердження ОНП на засіданні Вченої ради Інституту подаються такі документи:

- копія наказу директора Інституту про затвердження складу проектної групи;
- проект освітньо-наукової програми;
- навчальний план підготовки докторів філософії;

- графік освітнього процесу;
- зовнішня рецензія (відгук) представника роботодавців або провідного фахівця відповідної галузі.

5.4. За результатами розгляду Вчена рада Інституту може прийняти рішення про:

- затвердження освітньо-наукової програми;
- направлення ОНП на доопрацювання;
- відмову у затвердженні ОНП.

5.5. Навчальний план підготовки докторів філософії затверджується рішенням Вченої ради Інституту та вводиться в дію наказом директора Інституту. Наказ скріплюється печаткою Інституту.

5.6. Акредитація освітньо-наукової програми

Акредитація освітньо-наукових програм Інституту здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) відповідно до чинного законодавства України.

Для проходження акредитації Інститут подає до НАЗЯВО освітньо-наукову програму, письмову заяву та документи, що підтверджують відповідність освітньої діяльності вимогам стандартів вищої освіти (за наявності).

Сертифікат про акредитацію підтверджує відповідність освітньо-наукової програми за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти стандартам вищої освіти і надає Інституту право на видачу документа про вищу освіту державного зразка.

В Україні визнаються сертифікати про акредитацію освітніх програм, видані іноземними акредитаційними агентствами чи агентствами забезпечення якості вищої освіти, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України.

5.7. Припинення реалізації (закриття) освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма може бути вилучена з переліку ОНП, що реалізуються в Інституті, у таких випадках:

- за ініціативою Інституту у разі відсутності набору здобувачів вищої освіти на навчання за цією програмою протягом двох послідовних років;
- за ініціативою Інституту у разі отримання негативних висновків за результатами внутрішнього або зовнішнього оцінювання якості освітньо-наукової програми;
- у разі втрати чинності ліцензії або неможливості забезпечення належних умов реалізації ОНП.

Рішення про припинення реалізації освітньо-наукової програми приймається Вченою радою Інституту.

Припинення реалізації ОНП не може порушувати права здобувачів освіти, які вже навчаються за цією програмою; Інститут забезпечує можливість завершення ними навчання відповідно до чинного законодавства.

6. Здійснення моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм.

Моніторинг та періодичний перегляд освітніх програм (ОП) третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти в ІТГП НАН України є обов'язковими процедурами системи внутрішнього забезпечення якості та здійснюються відповідно до вимог Законів України «Про вищу освіту», стандартів вищої освіти, критеріїв НАЗЯВО та внутрішніх нормативних документів Інституту.

Метою моніторингу та перегляду ОП є забезпечення їх актуальності, відповідності сучасним тенденціям науки та технологій, стандартам вищої освіти, потребам здобувачів, роботодавців та наукової спільноти.

6.1. Принципи моніторингу ОП.

Моніторинг здійснюється на основі таких принципів:

- наукова обґрунтованість – відповідність змісту ОП сучасному рівню розвитку науки та інновацій;
- орієнтація на здобувача – врахування освітніх потреб аспірантів, їх навчального навантаження та індивідуальних траєкторій;
- прозорість – відкритість процедур та оприлюднення результатів моніторингу;
- участь зацікавлених сторін – регулярне залучення аспірантів, наукових керівників, провідних учених, роботодавців та стейкхолдерів;
- періодичність та системність – щорічний аналіз реалізації ОП та комплексний перегляд не рідше одного разу на 3 роки;
- безперервне вдосконалення – внесення змін до ОП на основі результатів зворотного зв'язку та оцінювання якості.

6.2. Суб'єкти, відповідальні за моніторинг та перегляд ОП.

- 1). Гарант освітньо-наукової програми – здійснює оперативний моніторинг змісту та результативності ОП, збирає відгуки, аналізує показники успішності аспірантів.
- 2). Проектна (робоча) група ОП – виконує розширений аналіз структури програми, навчальних планів, дисциплін, їх актуальності та відповідності стандартам.
- 3). Науково-методична рада Інституту – проводить оцінку результатів моніторингу, аналізує відповідність ОП стандартам вищої освіти та акредитаційним критеріям НАЗЯВО.
- 4). Вчена рада Інституту – ухвалює рішення про затвердження змін до ОП або про її оновлення / модернізацію.
- 5). Здобувачі освіти (аспіранти) – беруть участь у опитуваннях, надають відгуки щодо змісту, складності та практичної цінності компонентів ОП.
- 6). Наукові керівники та зовнішні експерти – оцінюють відповідність ОП сучасним науковим тенденціям.

6.3. Інструментарій та форми моніторингу

Моніторинг освітніх програм включає:

6.3.1. Щорічний моніторинг реалізації ОП, що проводиться за такими напрямками:

- аналіз виконання індивідуальних навчальних планів аспірантів;
- оцінювання успішності та динаміки набуття компетентностей;
- аналіз якості викладання за результатами опитувань здобувачів;
- аналіз результатів атестації аспірантів;
- контроль дотримання вимог стандарту вищої освіти;
- розгляд пропозицій гаранта та відділів щодо вдосконалення.

6.3.2. Опитування здобувачів та стейкхолдерів, зокрема:

- задоволеність змістом ОП;
- адекватність навчального навантаження;
- оцінювання якості викладання;
- пропозиції щодо покращення структури та змісту ОП.

6.3.3. Експертиза навчальних дисциплін, зокрема перевірка:

- відповідності силабусів результатам навчання;
- логічної послідовності компонентів ОП;
- дотримання вимог академічної доброчесності.

6.3.4. Моніторинг наукової продуктивності аспірантів:

- виконання планів публікацій;
- участь у конференціях;
- динаміка виконання дисертаційного дослідження.

6.4. Періодичний перегляд ОП

6.4.1. Перегляд ОП здійснюється комплексно не рідше одного разу на три роки, а також:

- після змін державних стандартів вищої освіти;
- за вимогами НАЗЯВО;
- за ініціативою гаранта або Науково-методичної ради;
- у випадку низьких показників результативності реалізації ОП.

6.4.2. Перегляд охоплює:

- оновлення структури ОП;
- уточнення результатів навчання (компетентностей);
- перегляд переліку навчальних дисциплін;
- оптимізацію навчального навантаження;
- актуалізацію тематики дисертаційних досліджень.

6.4.3. За підсумками перегляду:

- готується Звіт про моніторинг і перегляд ОП;

- пропозиції оформлюються у вигляді проекту нової редакції ОП;
- зміни обговорюються із здобувачами та стейкхолдерами;
- фінальне рішення ухвалюється Вченою радою Інституту.

6.5. Оприлюднення результатів

6.5.1. Результати моніторингу та оновлені редакції ОП оприлюднюються на офіційному сайті Інституту.

6.5.2. Аспірантів інформують про зміни через:

- офіційні повідомлення на сайті;
- електронну розсилку;
- відкриті зустрічі з гарантом ОП.

6.5.3. Реалізація заходів за результатами моніторингу

За результатами моніторингу можуть бути прийняті такі заходи:

- коригування навчальних дисциплін;
- зміна форм поточного та підсумкового контролю;
- вдосконалення методичного забезпечення;
- підвищення кваліфікації викладачів;
- оновлення матеріально-технічної бази;
- зміна обсягу або логіки розподілу кредитів ЄКТС.

7. Прикінцеві положення

Відомості про освітні програми розміщуються на сайті Інституту.

Відповідальним за формування і зберігання паперових версій ОНП є її гарант.

Відповідальність за повноту й своєчасність розміщення інформації про освітню програму на сайті Інституту є співробітники, призначені для виконання цієї роботи.

Інформація про ОНП вноситься до ЄДБО в електронному вигляді.